

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2120/2566

นางสาว ก. กับพวก โจทก์ บริษัท พ. กับพวก จำเลย

กฎหมายที่เกี่ยวข้อง พ.ร.บ.ส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 มาตรา 96

ย่อ / หลักกฎหมาย

การที่โจทก์ทั้งหนึ่งร้อยสิบแปดต้องสูญตมก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์และก๊าซไฮโดรเจนซัลไฟด์ซึ่งเป็นก๊าซพิษที่แพร่กระจายมาจากโรงงานของจำเลยที่ 1 และสูญตมเขม่าผงคาร์บอนแบล็คจากโรงงานของจำเลยที่ 2 มาเป็นเวลานาน และต้องคอยทำความสะอาดบ้านเรือนและอุปกรณ์เครื่องใช้ภายในบ้านของโจทก์ทั้งหนึ่งร้อยสิบแปดเนื่องจากมีเขม่าผงคาร์บอนแบล็คที่ฟุ้งกระจายจากโรงงานของจำเลยที่ 2 มาเกาะนั้น ย่อมทำให้โจทก์ทั้งหนึ่งร้อยสิบแปดต้องทนทุกข์ทรมานจิตใจจากการสูญตมก๊าซพิษและการฟุ้งกระจายของเขม่าผงคาร์บอนแบล็ค ซึ่งก็จะส่งผลกระทบต่อการใช้คุณภาพชีวิตที่ดีในสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสมของโจทก์ทั้งหนึ่งร้อยสิบแปด จึงถือได้ว่าโจทก์ทั้งหนึ่งร้อยสิบแปดได้รับความเสียหายอย่างอื่นอันมิใช่ตัวเงินด้วย โดยเป็นความเสียหายอีกส่วนหนึ่งแยกต่างหากจากความเสียหายที่คำนวณเป็นเงินได้ เมื่อเป็นความเสียหายอย่างหนึ่ง และ พ.ร.บ.ส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 มาตรา 96 วรรคหนึ่ง ไม่ได้บัญญัติไว้โดยชัดแจ้งว่าความเสียหายที่เจ้าของหรือผู้ครอบครองแหล่งกำเนิดมลพิษจะต้องรับผิดชอบต่อผู้ที่ได้รับความเสียหายจากการรั่วไหลหรือแพร่กระจายของมลพิษมีเฉพาะความเสียหายที่เป็นตัวเงินเท่านั้น เจ้าของหรือผู้ครอบครองแหล่งกำเนิดมลพิษ ย่อมต้องรับผิดชอบในความเสียหายที่มีใช้ตัวเงินด้วย โจทก์ทั้งหนึ่งร้อยสิบแปดจึงมีสิทธิเรียกค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายต่อคุณภาพชีวิตซึ่งเป็นความเสียหายอย่างอื่นที่มีใช้ตัวเงินได้

คำพิพากษา

โจทก์ทั้งหนึ่งร้อยสิบแปดฟ้องและแก้ไขคำฟ้องขอให้บังคับจำเลยทั้งสองร่วมกันใช้ค่าเสียหายให้โจทก์ทั้งหนึ่งร้อยสิบแปดคนละ 300,000 บาท รวมเป็นเงิน 35,400,000 บาท และให้จำเลยทั้งสองหยุดประกอบกิจการจนกว่าจะปรับปรุงแก้ไขไม่ให้มีการแพร่กระจายมลพิษเพื่อไม่ให้เกิดอันตรายต่อสุขภาพและมีผลกระทบต่ออายุอาศัยของโจทก์ทั้งหนึ่งร้อยสิบแปด จำเลยทั้งสองให้การขอให้ยกฟ้อง ระหว่างการพิจารณา โจทก์ที่ 7 ที่ 16 ที่ 34 ที่ 39 ที่ 45 ที่ 84 ที่ 107 และที่ 117 ถึงแก่ความตาย นายสรเสริญ บุตรของโจทก์ที่ 7 นางนภิสรา บุตรของโจทก์ที่ 16 นางสมร บุตรของโจทก์ที่ 34 นางนลินี บุตรของโจทก์ที่ 39 นายชยากร บุตรของโจทก์ที่ 45 นายอัศวิน บุตรของโจทก์ที่ 84 นายมานพ บุตรของโจทก์ที่ 107 และนายพรชัย สามีของโจทก์ที่ 117 ยื่นคำร้องขอเข้าเป็นคู่ความแทน ศาลชั้นต้นมีคำสั่งอนุญาต ศาลชั้นต้นพิพากษาให้จำเลยที่ 1 ชำระค่าเสียหายให้แก่โจทก์ทั้งหนึ่งร้อยสิบแปด คนละ 150,000 บาท ให้จำเลยที่ 2 ชำระค่าเสียหายให้แก่โจทก์ทั้งหนึ่งร้อยสิบแปด คนละ 117,000 บาท กับให้จำเลยทั้งสองร่วมกันใช้ค่าฤชาธรรมเนียมแทนโจทก์ทั้งหนึ่งร้อยสิบแปด โดยกำหนดค่าทนายความให้ 150,000 บาท ค่าขออื่นนอกจากนี้ให้ยก จำเลยทั้งสองอุทธรณ์ ศาลอุทธรณ์ภาค 1 แผนกคดีสิ่งแวดล้อมพิพากษายืน แต่ให้จำเลยที่ 1 ใช้ค่าทนายความในศาลชั้นต้นแทนโจทก์ทั้งหนึ่งร้อยสิบแปด คนละ 3,000 บาท และให้จำเลยที่ 2 ใช้ค่าทนายความในศาลชั้นต้นแทนโจทก์ทั้งหนึ่งร้อยสิบแปด คนละ 3,000 บาท ให้จำเลยที่ 1 ใช้

ค่าทนายความชั้นอุทธรณ์แทนโจทก์ทั้งหนึ่งร้อยสิบแปด คนละ 3,000 บาท และให้จำเลยที่ 2 ใช้ค่าทนายความชั้นอุทธรณ์แทนโจทก์ทั้งหนึ่งร้อยสิบแปด คนละ 3,000 บาท ค่าฤชาธรรมเนียมชั้นอุทธรณ์นอกจากนี้ให้เป็นพับ จำเลยทั้งสองฎีกา ศาลชั้นต้นมีคำสั่งรับเฉพาะฎีกาในปัญหาข้อกฎหมาย ระหว่างพิจารณาของศาลฎีกา โจทก์ที่ 9 ที่ 19 ที่ 47 ที่ 70 ที่ 72 ที่ 75 และที่ 100 ถึงแก่ความตาย นายละเอียด บุตรของโจทก์ที่ 9 นางศิริพร ภริยาของโจทก์ที่ 19 นายภูมินทร์ บุตรของโจทก์ที่ 47 นายสถาพร บุตรของโจทก์ที่ 70 นางเฉลิม ภริยาของโจทก์ที่ 72 นางสาวบังอร บุตรของโจทก์ที่ 75 และนายภุชงค์ บุตรของโจทก์ที่ 100 ยื่นคำร้องขอเข้าเป็นคู่ความแทน ศาลฎีกามีคำสั่งอนุญาต ศาลฎีกาแผนกคดีสิ่งแวดล้อมวินิจฉัยว่า คดีนี้ต้องห้ามฎีกาในปัญหาข้อเท็จจริง ในการวินิจฉัยปัญหาข้อกฎหมาย ศาลฎีกาจำต้องถือตามข้อเท็จจริงที่ศาลอุทธรณ์ภาค 1 ได้วินิจฉัยจากพยานหลักฐานในสำนวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 238 ประกอบมาตรา 247 (เดิม) ที่ใช้บังคับแก่คดีนี้ ซึ่งศาลอุทธรณ์ภาค 1 ฟังข้อเท็จจริงมาว่า โจทก์ทั้งหนึ่งร้อยสิบแปดเป็นประชาชนที่อาศัยอยู่ในหมู่ที่ 2 หมู่ที่ 3 หมู่ที่ 4 และหมู่ที่ 9 ตำบลหัวฝ้าย อำเภอเมืองอ่างทอง จังหวัดอ่างทอง เป็นเจ้าของและผู้ครอบครองหรือใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อประกอบอาชีพเกษตรกรรมและการเลี้ยงสัตว์ในท้องที่ดังกล่าว จำเลยที่ 1 ประกอบกิจการโรงงานผลิตเส้นใยธรรมชาติและเส้นใยสังเคราะห์ซึ่งมีการใช้สารเคมีในกระบวนการผลิต ทำให้เกิดก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์และก๊าซไฮโดรเจนซัลไฟด์หรือก๊าซไข่เน่า ส่วนจำเลยที่ 2 ประกอบกิจการโรงงานผลิตผงคาร์บอนแบล็ค โรงงานของจำเลยทั้งสองตั้งอยู่ห่างกันประมาณ 500 เมตร อยู่ในย่านที่พักอาศัยมีบ้านเรือนของโจทก์ทั้งหนึ่งร้อยสิบแปดตั้งอยู่ในรัศมีไม่เกิน 1 กิโลเมตร เกิน 1 กิโลเมตร แต่ไม่เกิน 1 กิโลเมตรครึ่ง และเกิน 1 กิโลเมตรครึ่งขึ้นไปตามลำดับ ในระหว่างการประกอบกิจการมีก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ กับก๊าซไฮโดรเจนซัลไฟด์แพร่กระจายออกมาจากโรงงานของจำเลยที่ 1 สามารถรับรู้ได้จากกลิ่นที่เกิดขึ้น และมีผงคาร์บอนแบล็คแพร่กระจายออกมาจากโรงงานของจำเลยที่ 2 สามารถเห็นได้จากคราบสีดำที่จับตัวเปรอะเปื้อนบนอุปกรณ์ข้าวของเครื่องใช้และภายในบริเวณบ้านเรือนของโจทก์ทั้งหนึ่งร้อยสิบแปด ลักษณะตามภาพถ่ายก๊าซและผงดังกล่าวสามารถลอยและรวมตัวอยู่กับอากาศที่โจทก์ทั้งหนึ่งร้อยสิบแปดหายใจเข้าสู่ร่างกายได้ มีปัญหาต้องวินิจฉัยประการแรกตามฎีกาของจำเลยที่ 1 ว่า คำฟ้องของโจทก์ทั้งหนึ่งร้อยสิบแปดเคลือบคลุมหรือไม่ เห็นว่า ข้อเท็จจริงตามที่ปรากฏในคำฟ้องเป็นเรื่องที่โจทก์ทั้งหนึ่งร้อยสิบแปดกล่าวหาว่าจำเลยทั้งสองประกอบกิจการโรงงานอุตสาหกรรมในเครือเดียวกัน เมื่อปี 2521 จำเลยที่ 1 ขออนุญาตประกอบกิจการโรงงานทอผ้า ส่วนจำเลยที่ 2 ประกอบกิจการผลิตผงคาร์บอนแบล็ค และในการประกอบกิจการดังกล่าวทำให้เกิดมลพิษก๊าซเสียจากโรงงานของจำเลยที่ 1 และมลพิษผงคาร์บอนแบล็คจากโรงงานของจำเลยที่ 2 แพร่กระจายในชุมชนที่อยู่อาศัยหมู่ที่ 2 หมู่ที่ 3 หมู่ที่ 4 และหมู่ที่ 9 ซึ่งโจทก์ทั้งหนึ่งร้อยสิบแปดอาศัยอยู่ เป็นเหตุให้โจทก์ทั้งหนึ่งร้อยสิบแปดและชาวบ้านในหมู่บ้านดังกล่าวได้รับความเสียหายแก่สุขภาพอนามัยจากการสูดดมก๊าซและผงคาร์บอนดังกล่าว โดยโจทก์ทั้งหนึ่งร้อยสิบแปดขอคิดค่าเสียหายแก่สุขภาพอนามัยคนละ 200,000 บาท และค่าเสียหายเพื่อคุณภาพชีวิตอีกคนละ 100,000 บาท ขอให้บังคับจำเลยทั้งสองร่วมกันใช้ค่าเสียหายแก่โจทก์ทั้งหนึ่งร้อยสิบแปดคนละ 300,000 บาท ดังนี้ จำเลยที่ 1 ย่อมเข้าใจได้อยู่แล้วว่า โจทก์ทั้งหนึ่งร้อยสิบแปดฟ้องขอให้จำเลยที่ 1 รับผิดชอบการแพร่กระจายของมลพิษที่เกิดจากการประกอบกิจการของจำเลยที่ 1 ก่อให้เกิดความเสียหายแก่สุขภาพอนามัยของโจทก์ทั้งหนึ่งร้อยสิบแปด และการแพร่กระจายของมลพิษดังกล่าวเกิดขึ้นใน

ช่วงเวลาที่มีการดำเนินกระบวนการผลิตภายในโรงงานตามวันและเวลาที่โรงงานของจำเลยที่ 1 เปิดทำการนั่นเอง ซึ่งเป็นการก่อให้เกิดความเสียหายที่ต่อเนื่องกันตลอดมา ถือได้ว่าคำฟ้องของ โจทก์ทั้งหนึ่งร้อยสิบแปดได้แสดงโดยชัดแจ้งซึ่งสภาพแห่งข้อหา ค่าชอบังคับ ทั้งข้ออ้างที่อาศัย เป็นหลักแห่งข้อหาเช่นว่านั้น ชอบด้วยประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 172 วรรคสอง แล้ว ฎีกาข้อนี้ของจำเลยที่ 1 ฟังไม่ขึ้น มีปัญหาต้องวินิจฉัยประการต่อไปตามฎีกาของ จำเลยที่ 2 ว่า การที่ศาลอุทธรณ์ภาค 1 ไม่รับวินิจฉัยอุทธรณ์ของจำเลยที่ 2 ที่อุทธรณ์ว่าผง คาร์บอนแบล็คไม่ใช่ "มลพิษ" เป็นการชอบหรือไม่ เห็นว่า คดีนี้โจทก์ทั้งหนึ่งร้อยสิบแปดฟ้องว่า โรงงานของจำเลยที่ 2 ทำให้เกิดการแพร่กระจายของมลพิษอันได้แก่ผงคาร์บอนแบล็ค ทำให้โจทก์ ทั้งหนึ่งร้อยสิบแปดได้รับความเสียหายแก่สุขภาพอนามัยและคุณภาพชีวิต จำเลยที่ 2 มิได้ให้ การโต้เถียงโดยชัดแจ้งว่าผงคาร์บอนแบล็คดังกล่าวไม่ใช่มลพิษ กลับให้การยอมรับว่าโรงงานของ จำเลยที่ 2 มีปัญหาในการก่อให้เกิดการแพร่กระจายของผงคาร์บอนแบล็คในชุมชนที่โจทก์ทั้ง หนึ่งร้อยสิบแปดอาศัยอยู่หลายครั้งจริง โดยกล่าวอ้างทำนองว่าเป็นเหตุสุดวิสัยและได้ตกลงชดใช้ ค่าเสียหายให้แก่โจทก์ทั้งหนึ่งร้อยสิบแปดกับชาวบ้านที่ได้รับผลกระทบแล้ว เช่นนี้ย่อมถือไม่ได้ว่า จำเลยที่ 2 ได้ให้การต่อสู้คดีว่าผงคาร์บอนแบล็คไม่ใช่มลพิษไว้ด้วย ที่ศาลอุทธรณ์ภาค 1 ไม่รับ วินิจฉัยอุทธรณ์ข้อนี้ของจำเลยที่ 2 โดยเห็นว่าเป็นข้อที่ไม่ได้ยกขึ้นว่ากันมาแล้วโดยชอบใน ศาลชั้นต้น ต้องห้ามมิให้อุทธรณ์ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 225 วรรคหนึ่ง จึงชอบแล้ว ฎีกาข้อนี้ของจำเลยที่ 2 ฟังไม่ขึ้น มีปัญหาต้องวินิจฉัยประการสุดท้ายตาม ฎีกาของจำเลยทั้งสองว่า คำพิพากษาศาลอุทธรณ์ภาค 1 ที่บังคับให้จำเลยทั้งสองรับผิดชอบใช้ ค่าเสียหายแก่โจทก์ทั้งหนึ่งร้อยสิบแปดชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ โดยจำเลยทั้งสองฎีกาสรุปได้ว่า คดีนี้โจทก์ทั้งหนึ่งร้อยสิบแปดฟ้องเรียกค่าเสียหายจากการแพร่กระจายมลพิษของจำเลยทั้งสองมา 2 ส่วน คือ ค่าเสียหายแก่สุขภาพอนามัย และค่าเสียหายเพื่อคุณภาพชีวิตที่ก่อให้เกิด ความเดือดร้อนรำคาญ ศาลชั้นต้นวินิจฉัยว่า โจทก์ทั้งหนึ่งร้อยสิบแปดไม่ได้รับความเสียหายแก่ สุขภาพอนามัย เพียงแต่อาจเป็นเหตุให้ได้รับอันตรายแก่สุขภาพอนามัย ซึ่งไม่ใช่เงื่อนไขความรับ ผิดทางแพ่งที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 มาตรา 96 วรรคหนึ่ง แต่ศาลชั้นต้นกลับนำนิยาม คำว่า "สุขภาพ" และการกำหนดสิทธิของ ประชาชนในสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อสุขภาพตามพระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. 2550 มาตรา 3, 5 และพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 มาตรา 25 (1) (3) (4) มาปรับใช้แล้ว พิจารณาให้จำเลยทั้งสองรับผิดชอบใช้ค่าเสียหายแก่โจทก์ทั้งหนึ่งร้อยสิบแปด และศาลอุทธรณ์ภาค 1 พิพากษายืน เป็นการไม่ชอบ นั้น เห็นว่า พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม แห่งชาติ พ.ศ. 2535 มาตรา 96 วรรคหนึ่ง ได้บัญญัติเกี่ยวกับความรับผิดทางแพ่งไว้ว่า "แหล่งกำเนิดมลพิษใดก่อให้เกิด หรือเป็นแหล่งกำเนิดของการรั่วไหล หรือแพร่กระจายของมลพิษ อันเป็นเหตุให้ผู้อื่นได้รับอันตรายแก่ชีวิต ร่างกาย หรือสุขภาพอนามัย หรือเป็นเหตุให้ทรัพย์สินของ ผู้อื่น หรือของรัฐเสียหายด้วยประการใด ๆ เจ้าของหรือผู้ครอบครองแหล่งกำเนิดมลพิษนั้น มี หน้าที่ต้องรับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทน หรือค่าเสียหายเพื่อการนั้น ไม่ว่าการรั่วไหลหรือ แพร่กระจายของมลพิษนั้นจะเกิดจากการกระทำโดยจงใจ หรือประมาทเลินเล่อของเจ้าของหรือ ผู้ครอบครองแหล่งกำเนิดมลพิษหรือไม่ก็ตาม..." ข้อเท็จจริงฟังเป็นยุติว่า ในกระบวนการผลิตของ จำเลยที่ 1 มีก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ กับก๊าซไฮโดรเจนซัลไฟด์หรือก๊าซไข่เน่าแพร่กระจายออก มาจากโรงงานสามารถรับรู้ได้จากกลิ่นที่เกิดขึ้น และในกระบวนการผลิตของจำเลยที่ 2 มีผง

คาร์บอนแบล็คแพร่กระจายออกมาจากโรงงานสามารถพบเห็นได้จากคราบสีดำที่จับตัว
เปื้อนบนอุปกรณ์ข้าวของเครื่องใช้และภายในบริเวณบ้านเรือนของโจทก์ทั้งหนึ่งร้อยสิบแปด
ลักษณะตามภาพถ่าย ซึ่งก๊าซและผงดังกล่าวสามารถลอยและรวมตัวอยู่กับอากาศที่โจทก์ทั้ง
หนึ่งร้อยสิบแปดหายใจเข้าสู่ร่างกายได้ ดังนี้ ก๊าซเสียและผงคาร์บอนแบล็คดังกล่าว ย่อมเป็น
มลพิษที่ก่อให้เกิดผลกระทบเป็นพิษภัยอันตรายต่อสุขภาพอนามัยของโจทก์ทั้งหนึ่งร้อยสิบแปด
โดยตรง แม้ในทางพิจารณาโจทก์ทั้งหนึ่งร้อยสิบแปดไม่สามารถนำสืบถึงค่าเสียหายแก่สุขภาพ
อนามัยได้ชัดเจนก็หาใช่เป็นเรื่องที่โจทก์ทั้งหนึ่งร้อยสิบแปดไม่ได้รับความเสียหายแก่สุขภาพ
อนามัยไม่ ศาลย่อมมีอำนาจที่จะใช้ดุลพินิจกำหนดค่าเสียหายได้ตามพฤติการณ์ความร้ายแรงของ
การกระทำดังกล่าวได้ มิใช่เป็นการพิพากษาให้รับผิดในเชิงนามธรรมดังที่จำเลยทั้งสองกล่าวอ้าง ที่
จำเลยทั้งสองฎีกาทำนองว่า โรงงานของจำเลยทั้งสองแพร่กระจายมลพิษไม่เกินค่ามาตรฐานที่
กำหนดไว้ การที่ศาลล่างทั้งสองพิพากษาให้จำเลยทั้งสองรับผิดชอบใช้ค่าเสียหายแก่โจทก์ทั้ง
หนึ่งร้อยสิบแปดจึงไม่เป็นธรรมและส่งผลกระทบต่อการลงทุน นั้น เห็นว่า เมื่อข้อเท็จจริงฟังเป็น
ยุติว่าโรงงานของจำเลยทั้งสองแพร่กระจายมลพิษมีลักษณะเป็นก๊าซที่มองไม่เห็น และเป็นผง
ขนาดเล็กสามารถผสมรวมไปกับบรรยากาศโดยรอบ ถูกพัดพาลอยรวมไปในอากาศได้ไกล ยากที่
โจทก์ทั้งหนึ่งร้อยสิบแปดซึ่งพักอาศัยอยู่ในชุมชนดังกล่าวจะหลีกเลี่ยงจากการสูดดมมลพิษได้
ดังนั้น ย่อมก่อให้เกิดพิษภัยเป็นอันตรายแก่สุขภาพอนามัยของโจทก์ทั้งหนึ่งร้อยสิบแปด แม้จะไม่
เกิดอันตรายร้ายแรงโดยเฉียบพลันแต่เมื่อมีการสะสมมลพิษดังกล่าวเข้าสู่ร่างกายเป็นเวลานาน
ย่อมส่งผลกระทบต่อสุขภาพอนามัยของโจทก์ทั้งหนึ่งร้อยสิบแปดเป็นธรรมดา จึงถือว่าโจทก์ทั้ง
หนึ่งร้อยสิบแปดได้รับอันตรายแก่สุขภาพอนามัยจากการกระทำของจำเลยทั้งสอง ตามที่บัญญัติไว้
ในมาตรา 96 วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ.
2535 แล้ว ที่จำเลยที่ 2 ฎีกาว่า โจทก์ทั้งหนึ่งร้อยสิบแปดและชาวบ้านในชุมชนที่เกิดเหตุได้ตกลง
เรื่องค่าเสียหายกับจำเลยที่ 2 อันเป็นการทำสัญญาประนีประนอมยอมความกัน เป็นเหตุให้หนี
ระงับไปแล้วตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 850 จำเลยที่ 2 จึงไม่ต้องรับผิดชอบอีกนั้น
เห็นว่า ในข้อนี้ศาลล่างทั้งสองได้วินิจฉัยโดยแสดงเหตุผลประกอบไว้อย่างชัดเจนแล้วว่า เป็นเรื่องที่
ชาวบ้านและโจทก์ทั้งหนึ่งร้อยสิบแปด ซึ่งได้รับผลกระทบจากมลพิษทำความตกลงกับจำเลยที่ 2
เพื่อยอมรับเงินเยียวยาในเบื้องต้นสำหรับการกระจายของผงคาร์บอนแบล็คแต่ละครั้งเท่านั้นซึ่ง
การประกอบกิจการของจำเลยที่ 2 มีลักษณะต่อเนื่องไม่มีกำหนดสิ้นสุด ย่อมไม่อาจถือว่าการตกลง
รับเงินเยียวยาผลกระทบเพียงครั้งละ 1,000 บาท ถึง 2,000 บาท ต่อคน เป็นการตกลงยอมรับ
ผลกระทบรวมถึงเหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้นในอนาคตด้วย จึงถือไม่ได้ว่าหนี้ระหว่างโจทก์ทั้งหนึ่งร้อย
สิบแปดกับจำเลยที่ 2 ระงับไปแล้วด้วยการทำสัญญาประนีประนอมยอมความกัน คำวินิจฉัยส่วนนี้
ของศาลล่างทั้งสองชอบด้วยเหตุผลแล้ว คำพิพากษาศาลฎีกาและคำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดที่
จำเลยทั้งสองยกขึ้นอ้าง ข้อเท็จจริงแตกต่างกับคดีนี้ ไม่อาจนำมาเทียบเคียงได้ ส่วนที่จำเลยทั้งสอง
ฎีกาว่า โจทก์ทั้งหนึ่งร้อยสิบแปดซึ่งฟ้องให้จำเลยทั้งสองรับผิดชอบตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและ
รักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 มาตรา 96 วรรคหนึ่ง ไม่มีสิทธิเรียก
ค่าสินไหมทดแทนเป็นค่าเสียหายต่อคุณภาพชีวิตต่างหากจากค่าเสียหายแก่สุขภาพอนามัยนั้น
ศาลฎีกาโดยมติที่ประชุมใหญ่ เห็นว่า การที่โจทก์ทั้งหนึ่งร้อยสิบแปดต้องสูดดมก๊าซคาร์บอนได
ออกไซด์และก๊าซไฮโดรเจนซัลไฟด์ซึ่งเป็นก๊าซพิษที่แพร่กระจายมาจากโรงงานของจำเลยที่ 1 และ
สูดดมเขม่าผงคาร์บอนแบล็คจากโรงงานของจำเลยที่ 2 มาเป็นเวลานาน รวมทั้งต้องคอย

ทำความสะอาดบ้านเรือนและอุปกรณ์เครื่องใช้ภายในบ้านของโจทก์ทั้งหนึ่งร้อยสิบแปดเนื่องจากมี
เขม่าผงดังกล่าวมาเกาะนั้น ย่อมทำให้โจทก์ทั้งหนึ่งร้อยสิบแปดต้องทนทุกข์ทรมานจิตใจจากการ
สูดดมก๊าซพิษและจากการฟุ้งกระจายของเขม่าผงคาร์บอนแบล็ค ซึ่งก็จะส่งผลกระทบต่อการมี
คุณภาพชีวิตที่ดีในสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสมของโจทก์ทั้งหนึ่งร้อยสิบแปด จึงถือได้ว่าโจทก์ทั้ง
หนึ่งร้อยสิบแปดได้รับความเสียหายอย่างอื่นอันมิใช่ตัวเงินด้วย โดยเป็นความเสียหายอีกส่วนหนึ่ง
แยกต่างหากจากความเสียหายที่คำนวณเป็นเงินได้ เมื่อเป็นความเสียหายอย่างหนึ่ง และ
พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 มาตรา 96 วรรคหนึ่ง
ไม่ได้บัญญัติไว้โดยชัดแจ้งว่าความเสียหายที่เจ้าของหรือผู้ครอบครองแหล่งกำเนิดมลพิษจะต้อง
รับผิดชอบผู้ที่ได้รับความเสียหายจากการรั่วไหลหรือแพร่กระจายของมลพิษมีเฉพาะความเสียหายที่
เป็นตัวเงินเท่านั้น เจ้าของหรือผู้ครอบครองแหล่งกำเนิดมลพิษ ย่อมต้องรับผิดชอบในความเสียหายที่
มิใช่ตัวเงินด้วย โจทก์ทั้งหนึ่งร้อยสิบแปดจึงมีสิทธิเรียกค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายต่อ
คุณภาพชีวิตซึ่งเป็นความเสียหายอย่างอื่นที่มิใช่ตัวเงินได้ ที่ศาลล่างทั้งสองพิพากษาให้จำเลย
ทั้งสองรับผิดชอบชำระค่าเสียหายแก่โจทก์ทั้งหนึ่งร้อยสิบแปดมานั้น ชอบแล้ว ฎีกาข้อนี้ของจำเลย
ทั้งสองฟังไม่ขึ้นเช่นกัน สำหรับปัญหาตามฎีกาข้ออื่นของจำเลยทั้งสองไม่จำต้องวินิจฉัย เพราะไม่
ทำให้ผลคดีเปลี่ยนแปลงไป อนึ่ง โจทก์ทั้งหนึ่งร้อยสิบแปดยื่นฟ้องรวมมาเป็นคดีเดียวกัน การ
กำหนดค่าทนายความตามตาราง 6 ท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง จึงต้องคิดคำนวณ
จากทุนทรัพย์ตามฟ้องทั้งคดี มิใช่คิดตามรายตัวโจทก์แต่ละคน และแม้จำเลยทั้งสองมิได้เป็น
ลูกหนี้ร่วม ศาลก็มีอำนาจใช้ดุลพินิจกำหนดให้จำเลยทั้งสองร่วมกันรับผิดชอบในค่าฤชาธรรมเนียมได้
ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 161 และ 162 ดังนั้นที่ศาลชั้นต้นใช้ดุลพินิจ
ให้จำเลยทั้งสองร่วมกันใช้ค่าฤชาธรรมเนียมแทนโจทก์ทั้งหนึ่งร้อยสิบแปด โดยกำหนด
ค่าทนายความให้รวม 150,000 บาท จึงชอบแล้ว ที่ศาลอุทธรณ์ภาค 1 พิจารณาให้จำเลยทั้งสอง
แยกกันใช้ค่าทนายความในศาลชั้นต้นและชั้นอุทธรณ์ ชั้นศาลละ 3,000 บาท แก่โจทก์ทั้งหนึ่งร้อย
สิบแปดตามรายคน เป็นผลให้จำเลยแต่ละรายต้องรับผิดชอบใช้ค่าทนายความในศาลชั้นต้นและชั้น
อุทธรณ์ เป็นเงินถึง 708,000 บาท กล่าวอีกนัยหนึ่งโจทก์ทั้งหนึ่งร้อยสิบแปดได้รับค่าทนายความใน
ศาลชั้นต้นและชั้นอุทธรณ์รวมเป็นเงินถึง 1,416,000 บาท ย่อมไม่เป็นธรรมแก่จำเลยทั้งสอง
นอกจากนี้โจทก์ทั้งหนึ่งร้อยสิบแปดขณะคดีไม่เต็มตามฟ้อง ดังนั้น จึงเห็นสมควรให้จำเลยทั้งสอง
ร่วมกันรับผิดชอบใช้ค่าฤชาธรรมเนียมในศาลชั้นต้นตามจำนวนทุนทรัพย์เท่าที่โจทก์ทั้งหนึ่งร้อยสิบ
แปดขณะคดี พิจารณาแก้เป็นว่า ให้จำเลยทั้งสองร่วมกันใช้ค่าฤชาธรรมเนียมในศาลชั้นต้นแทน
โจทก์ทั้งหนึ่งร้อยสิบแปด เฉพาะค่าขึ้นศาลให้ใช้แทนตามจำนวนทุนทรัพย์เท่าที่ขณะคดี โดย
กำหนดค่าทนายความให้รวม 150,000 บาท และให้จำเลยทั้งสองร่วมกันใช้ค่าทนายความในชั้น
อุทธรณ์แก่โจทก์ทั้งหนึ่งร้อยสิบแปดรวม 50,000 บาท สำหรับค่าฤชาธรรมเนียมในชั้นฎีกาให้เป็น
พับ นอกจากนี้ที่แก้ให้เป็นไปตามคำพิพากษาศาลอุทธรณ์ภาค 1

องค์คณะ

พิชัย เพ็งผ่อง · ชัยเจริญ ดุษฎีพร · อรุณ เรืองเพชร

ข้อความคำพิพากษาเป็นของศาลฎีกา · ที่มาของข้อมูล: deka.supremecourt.or.th · <https://thaideka.online/deka/2120/2566>